

انتخابات موکول کند اما متأسفانه او گوش نمی‌دهد. آخر این طرح باعث زمین خوردن دولت می‌شود. « یعنی یک‌سری از مخالفت‌ها چه در دولت و چه در مجلس و چه در جاهای دیگر از سر دلسوزی و حمایت از دولت صورت می‌گرفت. گرچه عده‌ای هم، از منظر دیگری مخالفت می‌کردند.

● **بعد از آن اتفاقات در مجلس و حذف بند مربوط به هدفمندی در بودجه ۸۸، دولت به شدت ناراحت شده بود. مصداق این ناراحتی هم این است که فردای آن روز، هیچ کسی از دولت برای پاسخگویی به مجلس نرفت. لاریجانی هم پشت تریبون گفت: نماینده دولت باید بیاید و از لایحه بودجه ۸۸ دفاع کند. حتی آقای مبینی معاون بودجه معاونت برنامه‌ریزی هم برای دفاع از بودجه به مجلس نرفت. من در آن برهه از مجلسی‌ها شنیدم که آقای احمدی‌نژاد به اعضای دولت گفته بود که دیگر با بودجه کاری نداشته باشید... درست است؟**

بعد از اینکه بند هدفمندی توسط مجلس از لایحه بودجه ۸۸ حذف شد من دیگر به عنوان وزیر اقتصاد در این باره تکلیفی نداشتم.

البته مسائل دیگری هم اتفاق افتاد که شاید در آنها نیز خبری بود. روزی که این بند از لایحه حذف شد خیلی ناراحت شدم و برایم روز بسیار سختی بود. آن شب آقای احمدی‌نژاد بنده را صدا کرد و به نوعی مرا دل‌داری داد و گفت «ایرادی ندارد، از اول باید شروع کرد، نباید ناامید شد.»

● **وقتی قرار شد هدفمندی به صورت یک لایحه نوشته شود چه اتفاقی افتاد و چه کسانی در نوشتن لایحه ابتدایی هدفمندی یارانه‌ها نقش داشتند؟**

یکی از سؤالاتی که آن روزها مطرح می‌شد این بود که: «آیا اجرای هدفمندی با قوانین موجود امکان‌پذیر است یا نه؟» پاسخ اکثر افراد حاضر در جلسات، حقوقدانان و کارشناسان ذیربط به این پرسش گزینه «آری» بود. شاید بالغ بر ۹۰ درصد اقداماتی که بنا بود در هدفمندی انجام شود در قوانین موجود کشور پیش‌بینی شده بود و الزامی به لایحه برایشان وجود نداشت. اما در مورد عدم ارسال لایحه، بین همه اعضای دولت اتفاق نظر وجود نداشت. شخصاً وقتی گزارش‌های مختلف را مطالعه می‌کردم عدم الزام به لایحه را استنباط می‌کردم.

لذا به نظر من عدم نیاز به لایحه دارای وزن و دفاع حقوقی بود. ولی در مجموع با توجه به شناختی که از فضا داشتم به آقای احمدی‌نژاد هم نظرم را گفتم: «بهتر است برای اجرای این طرح، لایحه‌ای تهیه کنیم.» چرا که بدون وجود لایحه، مجلس هر وقت بخواهد می‌تواند با یک طرح دو فوریته جلوی اجرای هدفمندی را بگیرد.

ضمن اینکه اگر برای مردم توضیح ندهیم که دلیل افزایش قیمت، حامل‌های انرژی و... چیست، چگونه باید انتظار داشته باشیم مردم از دولت این افزایش قیمت‌ها را بپذیرند. اما اگر با مردم صحبت کنیم و مشکلات، مزایا و معایب اجرای این طرح را بگوییم باید گذاشته بودند.

فرض را بر این بگذاریم که مردم این توضیحات را می‌پذیرند مگر اینکه در توجیه مسائل دچار ضعف باشیم، یا دیگران فضا را غبارآلود کنند. لذا دولت باید بنا را بر توجیه افکار عمومی بگذارد. این توجیه نه فقط توجیه عوام که توجیه خواص هم بود. به یاد دارم وقتی در ستاد طرح تحول اقتصادی این بحث مطرح شد در ابتدا در خود دولت و بین اعضای هیأت دولت این کار صورت گرفت. بعد جلسه دیگری بین استانداران و سپس معاونان وزرا و... در راستای توجیه این طرح انجام شد. همه این جلسات با حضور شخص دکتر احمدی‌نژاد بود، حتی ایشان در گفت‌وگوهای زنده تلویزیونی در این مورد با مردم حرف زدند. در حین برگزاری این جلسات و تنویر افکار عامه مردم و مسئولان، جلساتی با برخی از نخبگان، افراد صاحب نفوذ در بین مردم و علمای دینی برگزار کردیم. تا آنجا که، به یاد دارم در جلسه‌ای به دعوت آیت‌الله هاشمی شاهرودی در جمع تعداد معدودی از خبرگان رهبری، این قانون را برای حاضران تشریح کردم. ایشان آن موقع رئیس قوه قضائیه بودند، آقای رئیس‌جمهور هم در آن جلسه حضور داشت، در واقع این سطح از جلسات با حضور ایشان بود. در مجلس خبرگان رهبری نیز طرح هدفمندی را ارائه کردم که رئیس جلسه آقای هاشمی رفسنجانی بود.

● **در آن جلسه، اعضای خبرگان از حرف‌های شما درباره اجرای هدفمندی استقبال کردند؟**

به یاد دارم در ۲۰۳ جلسه برای نمایندگان مجلس خبرگان، این طرح را توضیح دادم. زمانی هم که با برخی اشخاص چون آیت‌الله هاشمی شاهرودی به عنوان یکی از اعضای برجسته خبرگان در جلسه خصوصی‌تر در مورد این طرح صحبت کردم، کاملاً مشخص بود که ایشان نسبت به موضوع اشراف و اطلاع کامل دارند. ضمن اینکه این جلسات فقط به نمایندگان خبرگان محدود نبود، بلکه جلسه پربرای نیز با حدود ۵۰ نفر از نمایندگان مجلس شامل رؤسای کمیسیون‌ها و اعضای هیأت رئیسه در سالن یاران بهشتی نهاد ریاست‌جمهوری برگزار کردیم. رئیس‌جمهور و تعدادی از وزرا نیز در آن جلسه چندساعته حضور داشتند که به مباحث مهم و سنگینی از لحاظ موضوعی پرداخته شد. در واقع برداشت و نگاه دولت این بود که می‌توانیم با فرایند تصویب لایحه یک اجماع و اطلاع‌رسانی عمومی را در جامعه ایجاد کنیم. لذا با این نگاه که طرح تحول به قانون تبدیل شود حرکت کردیم و درنهایت نیز موفق به انجام این فرایند شدیم.

● **قبل از اجرای هدفمندی آیا خدمت رهبر معظم انقلاب برای اجازه اجرای چنین طرح بزرگی رسیده بودید؟ آیا خبر دارید که ایشان از اجرای این قانون در آن برهه رضایت داشتند؟**

با یک مقدمه به سؤال شما پاسخ می‌دهم. زمانی که بنده هنوز وارد دولت نشده بودم، گویا در جلسه‌ای مسأله هدفمندی در حضور رهبر معظم انقلاب ارائه شده بود. ضمن اینکه همان‌طور که می‌دانید تقریباً هر هفته سران قوا با رهبر انقلاب جلسات ثابتی دارند. آقای احمدی‌نژاد هم قطعاً این موضوع را با ایشان در میان گذاشته بودند.

اتفاقاً یکی از اشخاصی که در ایجاد اجماع ملی در این موضوع نقش زیادی داشتند، رهبر معظم انقلاب بودند. اخیراً در رسانه‌ها خاطرات می‌خواندم که یکی از مسئولان - سردار نجات فرمانده وقت تیم حفاظت از رهبر معظم انقلاب - نقل می‌کند: «روزی آقای محمد خاتمی رئیس‌جمهور وقت، خدمت رهبری

می‌رسند و می‌گویند هنوز در کشور ما کسانی هستند که شب‌گرسنه می‌خوانند.» این فرد در ادامه نقل می‌کند: «حضرت آقا آن شب تا صبح نمی‌خوانند.» ظاهراً رهبری بعد از اجرای هدفمندی یارانه‌ها می‌فرمایند: «خدا را شکر، دیگر می‌توانیم بگوییم در ایران، کسی شب‌گرسنه سر بر بالین نمی‌گذارد.»

البته بنده این صحبت‌ها را نقل قول می‌کنم و خودم مستقیماً از ایشان چنین حرف‌هایی را نشنیده‌ام. به هر حال بنده با افراد برجسته و معتمد دفتر مقام معظم رهبری، جلساتی داشتم و گزارش‌هایی نیز درباره چگونگی و نحوه اجرای فاز نخست هدفمندی، به آنها ارائه می‌کردم. حتی به یاد دارم برخی مواقع صدای من نیز توسط این دوستان ضبط می‌شد. شواهد نشان می‌دهد حضرت آقا درباره اجرای هدفمندی در کشور مصمم بودند. خاطرم هست در سال ۹۱ و در اوج تحریم‌های خارجی، وقتی در شرف بستن لایحه بودجه سال ۹۲ بودیم، در جلسه‌ای که رئیس‌جمهور، رئیس مجلس و تعدادی از وزرا و نمایندگان مجلس حضور داشتند، خدمت مقام رهبری رسیدیم. آقا در همان جلسه صراحتاً اعلام کردند: «امروز هدفمندی همانند یک ساختمان نیمه‌تمام است، آن را در باد و بوران‌ها رها نکنید.»

اضافاً ایشان، هم قبل و هم بعد از اجراء، از هدفمندی حمایت کردند. اما اینکه بنده جلسه مستقلاً در مورد هدفمندی با ایشان داشته باشم، این‌طور نبوده. البته بعد از انتخابم به‌عنوان وزیر اقتصاد، با ایشان جلسه اختصاصی داشتم و معظم‌له نیز نکات و توصیه‌هایی را به من گوشزد فرمودند.

● **لایحه هدفمندی را چه کسی نوشت؟ شما در تهیه و نگاشتن لایحه چه میزان نقش داشتید؟**

در تهیه لایحه دو مرحله وجود داشت. یکی طراحی کردن لایحه و دیگری نوشتن آن. طراحی اصول لایحه از دل همان جلساتی که برگزار می‌شد، بیرون آمد. یعنی در ابتدا، هر هفته سه‌شنبه‌ها از صبح تا ظهر حدود ۲۰ متخصص و کارشناس برجسته اقتصادی کشور، جلساتی را با حضور رئیس‌جمهور برگزار می‌کردند. بعد از آن نیز جلساتی تحت عنوان دبیرخانه طرح تحول شکل گرفت. اما متن لایحه زمانی که بنده وزیر اقتصاد بودم به همراه اعضای دبیرخانه ستاد طرح تحول که عموماً نماینده دستگاه‌های مختلف بودند، تهیه و تدوین شد و پس از تغییرات اندکی در کارگروه طرح تحول اقتصادی که اختیارات لازم را از دولت داشت به تصویب رسید.

● **نوشتن لایحه چقدر طول کشید؟**

در جلسات برگزار شده کارگروه طرح تحول اقتصادی و دبیرخانه کارگروه بر سر موضوعات به طور مفصل بحث شده بود. همچنین گزارش‌های مختلف و مدل‌های متفاوت طراحی و محاسبه شده و تیم اقتصادی دولت به یک جمع‌بندی و جهت‌گیری واحد رسیده بود. لذا برای نوشتن لایحه زمان زیادی نیاز نبود. مثلاً مباحثی مانند پرداخت نقدی یارانه‌ها، اختصاص بخشی از درآمدهای حاصله به تولید و... در جلسات مختلف بحث شده بود و برای طراحی لایحه، هزاران ساعت کار کارشناسی صورت

چهره‌هایی مانند آقای جهرمی به رئیس‌جمهور می‌گفتند: «شما بهتر است هدفمندی را اجرا نکنید.

اجرای این طرح باعث خواهد شد دولت شما زمین بخورد و دور بعدی شما رأی نیاورید.»

جمله آقای احمدی‌نژاد در پاسخ به این صحبت‌ها معروف است: «این طرح ارزش آن را دارد که دو دولت هم برایش زمین بخورد.»

حتی یک بار یکی از روحانیون برجسته، قبل از انتخابات دوره دهم ریاست‌جمهوری به من گفتم: «من از دست احمدی‌نژاد گله دارم.

این دولت، ویژگی‌های بسیار خوبی دارد و باعث دلگرمی مردم شده است.

چند بار به احمدی‌نژاد گفتم اجرای این طرح را به بعد از انتخابات موکول کند اما متأسفانه او گوش نمی‌دهد. آخرین طرح باعث زمین خوردن دولت می‌شود.»

یعنی یک‌سری از مخالفت‌ها چه در دولت و چه در مجلس و چه در جاهای دیگر از سر دلسوزی و حمایت از دولت صورت می‌گرفت، گرچه عده‌ای هم، از منظر دیگری مخالفت می‌کردند

گرفته بود. بعد از اتمام این جلسات، جهت‌گیری‌ها و نتایج در قالب متن، در دو جلسه ۴ ساعته تدوین و نوشته شد. متن هم در کارگروه بند به بند قرائت و تصویب شد. بعد از آماده شدن متن لایحه نیز، چیزی حدود ۱۰۰ جلسه در کمیسیون‌ها در مجلس روی آن بحث شد.

● **حدود دوسالی کلاً برای کار هدفمندی به مجلس رفت و آمد داشتید. یا نمایندگان شما را می‌خواستند یا شما برای توجیه نمایندگان به مجلس می‌رفتید.**

بله؛ ما در هدفمندی دیدیم که اصلاحات اقتصادی در کشور، با نیاز به پذیرش اجتماعی عجین شده است. به عبارتی پذیرش اجتماعی به پیش‌نیازی برای اصلاحات ساختاری و نهادی در ایران تبدیل شده است. اصلاً دلیل موفقیت و اجرای موفق این طرح در دولت دهم توجه به پذیرش اجتماعی بود.

در غیر این صورت ما نیز باید شاهد اشتباهات امروز در خصوص توزیع سبد کالا یا خودانصرافی می‌بودیم. در دولت یازدهم از آنجا که طرح ثبت‌نام مجدد یارانه‌بگیران بدون آن‌الیزو توجه به مسائل اجتماعی جامعه بود، با تمام تبلیغات و هزینه‌هایی که صورت گرفت، دیدیم که دولت از سوی مردم پاسخ مثبتی دریافت نکرد چرا که پذیرش اجتماعی با خواش و تمنا و ایجاد کمپین نمایشی انجام نمی‌شود، بلکه با توجیه و اعتمادسازی ایجاد می‌شود. خود من از قضیه مالیات بر ارزش‌افزوده درس‌های زیادی گرفته بودم. در مالیات بر ارزش‌افزوده ابتدا در ایجاد بسترهای پذیرش اجتماعی تعلق شده بود، اما زمانی که بسترهای پذیرش اجتماعی این کار فراهم شد، اجرای این قانون با وجود همه کارشکنی‌ها به پیش رفت.

اگرچه همان‌طور که می‌دانید برخی از مسئولان دولت دهم به خاطر شکایات تعدادی از رؤسای تشکل‌های صنفی، هنوز در راهرویی دادگاه قدم می‌زنند. جالب این است کسانی که از دولتمردان سابق شکایت کرده‌اند، حاضر نیستند صادقانه به شکایت خود اعتراف کنند، چرا که می‌دانند اعلام این موضوع در رسانه‌ها برایشان قبح دارد اما با همین شکایت‌ها، به نوعی در حال تسویه حساب با مسئولان سابق هستند. موضوع شکایت از اصحاب رسانه‌های دولت دهم هم معنی دار است، چون آنها در کارزار افکار عمومی از اصحاب رسانه‌ای دولت شکست خورده بودند.

در مجموع در بحث هدفمندی وقت زیادی برای ایجاد اعتماد بین مردم و اجماع ملی صرف شد. خود من و معاونین‌ام هم برای سخنرانی به بسیاری از استان‌ها و شهرستان‌های کشور سفر کردیم.

در هر استان، ستادهای استانی مشابه ستاد ملی، شکل گرفت و به جرأت می‌توانم بگویم برای خبرگان رهبری گرفته تا مجلس شورای اسلامی، از مجلس تا نیروهای مسلح، از نیروهای مسلح تا حوزه‌های علمیه، از حوزه‌های علمیه تا دانشگاه‌ها و از صاحبان صنایع و اصناف گرفته تا رانندگان وسایط نقلیه عمومی و... توسط دولت و توجیه و اطلاع‌رسانی صورت گرفت و همان قدری که وقت گذاشته شد به لطف خدا نتایج مثبتی نیز به دست آمد.

✂ **برخی از اجرای طرح هدفمندی نگرانی سیاسی داشتند**

عده‌ای که آن روزها با اجرای این طرح به بهانه وضعیت اقتصادی مردم مخالفت می‌کردند، بیشتر نگران این بودند که اجرای این طرح، بر انتخابات ریاست‌جمهوری دوره دهم تأثیر بگذارد که اتفاقاً محاسبه آنها درست هم بود. در سال ۸۹ که هدفمندی اجرا شد، اگر انتخابات ریاست‌جمهوری در سال ۹۰ برگزار می‌شد، شک نکنید آقای احمدی‌نژاد بیشتر از ۲۴ میلیون نفر می‌شد. یادم هست بعد از جلسه استیضاح بنده، آقای روح‌الله حسینیان نماینده مردم تهران در مصاحبه‌ای گفته بود: «استیضاح حسینی دستمزد وی برای اجرای هدفمندی یارانه‌ها بود.»

ولی امروز از این بابت ناراحت نیستم و معتقدم حتماً خبری در آن بوده است. اما الان با اطمینان می‌گویم: عده‌ای که آن روزها با اجرای این طرح به بهانه وضعیت اقتصادی مردم مخالفت می‌کردند، بیشتر نگران این بودند که اجرای این طرح، بر انتخابات ریاست‌جمهوری دوره دهم تأثیر بگذارد.

اتفاقاً محاسبه آنها درست بود. در سال ۸۹ که هدفمندی اجرا شد، اگر انتخابات ریاست‌جمهوری در سال ۹۰ برگزار می‌شد، شک نکنید آقای احمدی‌نژاد بیشتر از ۲۴ میلیون نفر می‌شد. یادم هست بعد از جلسه استیضاح بنده، آقای روح‌الله حسینیان نماینده مردم تهران در مصاحبه‌ای گفته بود: «استیضاح حسینی دستمزد وی برای اجرای هدفمندی یارانه‌ها بود.»

حتی خصومت‌ها با هدفمندی تا آنجا ادامه داشت که وقتی تحریم‌ها در سال ۹۱ شدت یافت، بعضی‌ها دوست نداشتند قبول کنند که تحریم‌ها در مشکلات اقتصادی تأثیرگذار است، بلکه می‌خواستند تمام این مشکلات را به گردن هدفمندی بیندازند. البته امروز آن حرف‌ها کار را برای خودشان هم سخت کرده است.

خود این آقایان، قبل از انتخابات دوره یازدهم ریاست‌جمهوری معتقد بودند: هدفمندی با کسری منابع مواجه است اما در سال اول دولت که هیچ قیمتی هم اصلاح نشد، پرداخت یارانه‌ها صورت گرفت.

حالا سؤال اینجاست که کسری سال ۹۲ از کجا جبران شد؟ آیا دولت یازدهم خلاف قانون عمل کرد؟ و اگر اجرای هدفمندی بدون اصلاح قانون امکان‌پذیر بود چرا ما نمی‌دانستیم و آنها می‌دانند. باید پرسید که شما از کجا یاد گرفته‌اید؟

● **قرار بود برای هدفمندی از مجلس مجوز گرفته شود، اما آقای احمدی‌نژاد گفته بود:**

بیش

بیش

هدفمندی منافع برخی را از بین برد

افرادی منافع شخصی و بخشی داشتند. به هر حال حجم وسیعی از آرد یا بنزین کشور قاچاق می‌شد و این افراد می‌دانستند که بعد از هدفمندی امکان قاچاق وجود ندارد. لذا با تمام وجود به صحنه آمده بودند. یک سری هم از سراطلاع و آگاهی نداشتن بود، یک عده هم منافع بخشی، سیاسی و اقتصادی داشتند. من معتقدم منافع اقتصادی نقش برجسته‌تری در این مخالفت‌ها داشت.